

Input // output

Businessmodel

In de twee decennia vóór de financiële crisis zijn de businessmodellen van banken in ontwikkelde landen geleidelijk verschoven van een relatiegeoriënteerd model naar een transactiegeoriënteerd model. Een relatiegeoriënteerd model kenmerkt zich door nauwe, langetermijnrelaties van de bank met de kredietontvanger, terwijl in een transactiegebaseerd model meer kortetermijnrelaties en handel in financiële producten voorkomen. Van Ewijk en Arnold vinden aan de hand van empirisch onderzoek een significant verband tussen het businessmodel van een bank en de behaalde rentemarges. De gebruikte

data komen van meer dan 16.000 commerciële banken uit de Verenigde Staten over de periode 1992–2010. Het blijkt dat banken met een meer relatiegeoriënteerd businessmodel gemiddeld hogere rentemarges behalen en beter bestand zijn tegen financiële crises dan transactiegeoriënteerde banken. Deze uitkomst roept vragen op over de wenselijkheid van de trend van de afgelopen jaren van banken om meer transactiegericht te worden.

Ewijk, S.E. van, en I.J.M. Arnold (2013) How bank business models drive interest margins: evidence from U.S. bank-level data. *DNB Working Paper*, 387.

Controle

Mensen met een hogere interne economische *locus of control* investeren meer in risicovolle beleggingsproducten dan mensen met een meer externe locus of control. Interne economische locus of control is de mate waarin iemand gelooft dat de economische uitkomsten in zijn of haar leven het gevolg zijn van eigen inspanningen, in tegenstelling tot de overtuiging dat economische uitkomsten bepaald worden door geluk en pech. Het gevonden effect is onafhankelijk van het vermogen, de hoogte van de opleiding en de mate van financiële kennis van mensen. Dit concluderen Salamanca *et al.* op basis van gegevens van Nederlandse huishoudens uit de periode 2005–2009. De oorzaak van het effect is dat mensen met een meer interne economische locus of control externe risico's gemiddeld lager inschatten dan mensen met een meer externe locus of control.

Salamanca, N., A. de Grip, D. Fouarge en R. Montizaan (2013) Locus of control and investment in risky assets. *ROA Research Memorandum*, 016.

Productiviteit

Bartelsman *et al.* onderzoeken het verband tussen innovatie en productiviteit in Nederland versus Duitsland. Uit analyse van gegevens van bedrijven in verschillende sectoren voor de periode 2000–2008 blijkt dat de gemiddelde productiviteit in de industriële sector in Nederland hoger ligt dan in Duitsland, en dat de productiviteit in de Duitse industriële sector ongelijker is verdeeld. Verder blijkt dat naarmate de productiviteit van bedrijven toeneemt, ook de opbrengsten van productinnovaties toenemen, maar de opbrengsten van procesinnovaties juist afnemen.

Bartelsman, E., S. Dobbelaere en B. Peters (2013) Allocation of human capital and innovation at the frontier: firm-level evidence on Germany and the Netherlands. *IZA Discussion Paper*, 7540.

Innovatiecontracten

Innovatiecontracten met meer ruimte voor het mislukken van innovaties, om zo radicale innovaties met een hoge faalkans te stimuleren, kunnen er toe leiden dat de meest radicale innovaties juist geen financiering meer ontvangen. Dit concluderen Nanda en Rhodes-Kropf aan de hand van theoretisch onderzoek. Ondanks het feit dat het voordelig lijkt voor fundamenteel onderzoek, leidt een contract dat een hogere mislukingskans toestaat namelijk tot een gemiddeld hogere prijs van innovatiecontracten vanwege de lagere verwachte opbrengsten. De meest radicale innovaties kunnen vanwege de grotere kans op een mislukking en daardoor lagere verwachte opbrengsten deze hogere prijs niet dragen. Het meest fundamentele onderzoek kan dan alleen worden betaald vanuit een fonds dat geen positieve opbrengst nastreeft, bijvoorbeeld vanuit een overheidsfonds.

Nanda, R. en M. Rhodes-Kropf (2013) Innovation and the financial guillotine. *NBER Working Paper*, 19379.

Transportsector

De omzet in de Nederlandse transportsector lag in het tweede kwartaal van 2013 een half procent hoger dan in dezelfde periode een jaar eerder. Dit werd vooral veroorzaakt door een sterke groei van de omzet van de luchtvaart en lokale postbedrijven en koeriers. Alle

0,5%

Toename omzet
transportsector

overige transportsectoren, zoals de binnenvaart, overslagbedrijven en het goederenwegvervoer, kenden een omzetsdaling.

CBS (2013) Omzet transport nipt in de plus. *CBS Webmagazine*, 2 september.

Pensioenrisico

Zijn deelnemers aan een *defined benefit*-pensioenstelsel zich bewust van het risico dat het pensioen toch lager kan uitvallen dan voorzien? En hoe reageren ze hierop? Salamanca *et al.* ontwikkelden een nieuwe maatstaf om dit risico te meten, waarmee ze voor Nederland laten zien dat verandering van pensioenrisico tot voorzichtigere beleggingskeuzes van pensioendeelnemers leidt. Dit geldt vooral voor deelnemers die goed geïnformeerd zijn over de risico's van hun pensioen en gepensioneerd. De gevonden resultaten suggereren dat een goed ontworpen *defined benefit*-pensioenstelsel de welvaart van deelnemers kan verhogen; het verminderde pensioenrisico stelt deelnemers in staat een hoger rendement na te streven op hun vrijwillige beleggingen.

Salamanca, N., A. de Grip en O. Sleijpen (2013) How individuals react to defined benefit pension risk. *GSBE Research Memorandum*, 046.

Zelfstandigen

Uit eerder onderzoek blijkt dat zelfstandigen een significant betere gezondheid hebben dan werknemers in loondienst. Er worden in de literatuur twee mogelijke verklaringen voor dit verband gegeven: enerzijds zou er een causaal verband kunnen bestaan van zelfstandig ondernemerschap op gezondheid, en anderzijds zou er een zelfselectie kunnen plaatsvinden van relatief gezondere mensen naar het zelfstandig ondernemerschap. Rietveld *et al.* vinden aan de hand van empirisch onderzoek met data van ouderen uit de Verenigde Staten over de periode 1992–2010 bewijs voor de tweede hypothese. De auteurs vinden zelfs voorzichtig bewijs voor een negatieve invloed van zelfstandigheid op gezondheid.

Rietveld, C.A., H. van Kippersluis en A.R. Thurik (2013) Self-employment and health: barriers or benefits? *Tinbergen Institute Discussion Paper*, 129.

Onderwijs

Een groot deel van de gediplomeerden in het Nederlandse onderwijs is niet tevreden over de kwaliteit van de arbeidsmarktvoorbereiding van het Nederlandse onderwijs. Slechts 39 procent van de gediplomeerde uitstroom vindt dat de gevolgde opleiding een goede

Belastingverdrag

Landen met bilaterale belastingverdragen ter voorkoming van dubbele belastingheffing op internationale bedrijven investeren gemiddeld 27 procent meer in directe buitenlandse investeringen dan landen zonder belastingverdragen. Dit concluderen Lejour en Van 't Riet aan de hand van empirisch onderzoek met data van 34 OESO-landen over de periode 1985–2011. Het blijkt dat het effect van bilaterale investeringsverdragen op de hoogte van de directe buitenlandse investeringen gemiddeld ongeveer twintig procent is.

Lejour, A en M. van 't Riet (2013) De economische betekenis van bilaterale belastingverdragen. *CPB Achtergrond-document*, augustus.

Vertrouwen

Negatieve persoonlijke ervaringen van consumenten met de bankensector, bijvoorbeeld een gedwongen nationalisatie van een bank, hebben geen significante invloed op het vertrouwen van consumenten in de toezichhouders van de financiële sector. Wel hebben zulke ervaringen een negatief effect op het vertrouwen van consumenten in de maatschappij in het algemeen. Van der Cruysen *et al.* concluderen dit in empirisch onderzoek naar de invloed van de financiële crisis op het consumentenvertrouwen aan de hand van data uit jaarlijks in Nederland gehouden enquêtes over de periode 2006–2013.

Cruysen, C. van der, J. de Haan en D. Jansen (2013) Trust and financial crisis experiences. *DNB Working Paper*, 389.

Reistijden

Mensen geven systematisch een langere reistijd op in onderzoeken dan ze in werkelijkheid reizen, blijkt uit empirisch onderzoek van Peer *et al.* De auteurs vergelijken het verschil tussen de door reizigers gerapporteerde en de werkelijke reistijden aan de hand van data van een experiment uit 2009 met het vermijden van de spitsuren door automobilisten in Nederland. Mensen rapporteren gemiddeld vijftig procent teveel reistijd. De overrapportage blijkt het gevolg van een foutieve rapportage, en niet van misperceptie van de werkelijke reistijden door reizigers. Uit de resultaten volgt dat het gebruik van reistijden die reizigers opgeven een onbetrouwbare gegevensbron voor onderzoek en beleidsontwikkeling is.

Peer, S., J. Knockaert, P. Koster en E.T. Verhoef (2013) Over-reporting vs. overreacting: commuter's perceptions of travel times. *Tinbergen Institute Discussion Paper*, 123.

Elektriciteitsprijzen

Het Europese systeem voor het verhandelen van emissierechten van koolstofdioxide zorgt ervoor dat de kosten van de uitstoot van CO₂ in de meeste landen volledig worden doorberekend in de elektriciteitsprijzen, wat duidt op volledig competitieve markten. Dit concluderen Fell *et al.* op basis van econometrisch onderzoek aan de hand van data van de elektriciteits-, brandstof- en koolstofdioxideprijzen in vijf Europese landen over de periode 2009–2012. De doorberekening van de sociale kosten van CO₂-uitstoot naar de energieconsumenten is van belang om hen te voorzien van prikkels om de consumptie van producten die gepaard gaan met een hoge CO₂-emissie te verminderen.

Fell, H., B. Hintermann en H. Vollebergh (2013) Carbon content of electricity futures in phase II of the EU ETS. *CESifo Working Paper*, 4367.

39%

Tevreden met
arbeidsmarktvoorbereiding

basis heeft geboden om te starten op de arbeidsmarkt. 26 procent van de gediplomeerden is het hier juist helemaal niet mee eens.

ROA (2013) Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt 2012. *ROA Rapport*, 007.